

שם הקורס:	מבוא לפסיכולוגיה התפתחותית
סוג הקורס:	הרצה
שנה / סמסטר:	תשע"ו שנת
היקף שעות:	2 ש"ש ניקוד: 2
שם המרצה:	ד"ר עינת שטיין-פלג
תאריך עדכון אחרון:	17/01/2016

[פרטי התקשרות עם המרצה](#)

מטרות הקורס / תוצרי הלמידה*:

להקנות כלים וידע להסתכלות רב-מימדית אך גם אינטגרטיבית על התפתחות האדם, המתבססת על חיבור בין תיאוריות התפתחותיות וממצאי מחקר; בין תחומי התפתחות שונים; בין הסתכלות על האדם כפרט תוך הבנת הקשרי ההתפתחות השונים והשפעותיהם ההדדיות; בין הסתכלות על התהליך הנורמטיבי לצד הכרת השונות, ועוד.

הכרה ויכולת דיון בבעיות יסוד המעסיקות את הפסיכולוגיה ההתפתחותית, בתיאוריות התפתחותיות מרכזיות, בשיטות עיקריות לחקר ההתפתחות. פיתוח יכולת לשלב גישות תיאורטיות עם ממצאי מחקר ובאמצעות אלה, להכיר תהליכי התפתחות האופייניים לתקופות גיל שונות ולהבין את האופן בו מתרחשת ההתפתחות ואת הגורמים שבכוחם לאפשר או לסכן התפתחות תקינה.

תאור הקורס:

תחילה נכיר ונדון בהיבטים כלליים של הפסיכולוגיה ההתפתחותית. לאחר מכן נלווה את התפתחות האדם מעוברות ועד בגרות, תוך הרחבה על ההתפתחות עד גיל ההתבגרות ותוך התייחסות לאספקטים פסיים, מוטוריים, קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים בשלבי ההתפתחות השונים. תודגש הסתכלות הרואה את הקשר ביניהם ואת השפעתם המשולבת על התהליך ההתפתחותי. בכל תקופת-גיל ישולבו תיאוריות התפתחותיות רלוונטיות הנוגעות להתפתחות בתחומים השונים (כגון אלו של פרויד, אריקסון, פיאז'ה, קוהלברג ועוד).

לקראת סוף השנה נעבור מהסתכלות לפי תקופות-גיל להסתכלות-אורך; נדון באופן השוואתי בגישות התיאורטיות תוך הכרת המשותף והיחודי להן, השלכות וביקורות, ובשילוב ממצאי מחקרים המאששים או מטילים ספק בחלק מהנחותיהן.

מהלך השיעורים: ההרצאות ילוו בקריאה, בעידוד והכוונה לחיפוש עצמאי של ידע רלוונטי, ובצפייה בסרטונים. ההרצאות תתמקדנה בנושאים נבחרים וחלק חשוב מהלימוד יתבסס על קריאה עצמאית בחומר שבחלקו אינו חופף את חומר ההרצאות. שאלות העולות מחומר הקריאה ידונו בהרצאות.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מס' שיעור	נושא השיעור	קריאה	הערות
1-2	הגדרת התחום, מטרות, סוגיות מרכזיות, מושגים בסיסיים ועקרונות להבנת ההתפתחות	סרף ושות': פרק 1, עמ' 21-46	סרטון The developing child
3	גישות מחקריות וגישות תיאורטיות בפסיכולוגיה התפתחותית	סרף ושות': פרק 1, עמ' 46-56	
4-5	- הקשרי ההתפתחות - מודלים שונים של אינטרקציית תורשה וסביבה, - עקרונות יסוד בתורשה, התפתחות לפני הלידה, חושי העובר וחקר למידת עוברים	- סרף ושות': פרק 2 עמ' 65-89 - סולברג, פרק 4, עמ' 60-65 (סוף פסקת 'בניית נישה') - סרף ושות': פרק 3 עמ' 105-116 ברפרוף: 116 (ההתפתחות הקדם לידתית) עד 124 למעלה.	סרטון: תוכנית החיים (חלקי).

5-6	השפעות טרום-לידה, גורמי סיכון בלידה והשלכות אפשריות	סרף ושות': פרק 3 עמ' 144-124	סרט: לפצח את הקוד הגנטי שלך
7.	מוקדי מחקר, כשריו ומאפייניו של התינוק, התפתחות החושים והתפיסה, מזג (טמפרמנט).	סרף ושות': פרק 4 (כולו)	
7-8	התפתחות בינאישית ורגשית: התפתחות קשר הורה-ילד (גישות שונות: בולבי, גישות פסיכודינמיות, ביהיינוריסטיות ועוד).	סרף ושות': פרק 6 245-261; 273-287	
9.	איכויות שונות של קשר הורה ילד – מקורן והשפעתן על ההתפתחות. מצב הזר – צפייה וניתוח	סולברג, פרק 6 עמ' 139-151 (עד סוף 'מחקרים על האב הישראלי');	
10.	תפקיד המגע, תפקיד האם ותפקיד האב בהתפתחות הילד, מחקרים בחסך אמהי, פחדים	עמ' 157-161 (מ"בעיית החסך האימהי" עד סוף פיסקה זו בעמ' 161 למעלה).	סרטון
11.	התפתחות קוגניטיבית, התקופה הסנסומוטורית (פאז'ה)	סרף ושות': פרק 5 עמ' 201-234	
12.	התפתחות השפה	סרף ושות': פרק 7, עמ' 311 (למידת מילים ומשמעותיהן) – סוף הפרק). תשומת לב מיוחדת לשגיאות אופייניות ולתיאוריות המסבירות את התפתחות השפה.	סרטון
13.	פרידה ויחודיות (גישתה של מאהלר)		
	קריאה: התפתחות חברתית ורגשית	סרף ושות': פרק 8, עמ' 345-369	
14.	התפתחות קוגניטיבית (גישתו של פאז'ה ומבקריו)	סרף ושות': פרק 9,	
15.	theories of mind	עמ' 391-410 ; 417-424	
16.	התפתחות חברתית ורגשית, ועולם המשחק	סרף ושות': פרק 10, עמ' 437-448 ; 452-462	
17.	גישת פרויד לתקופה: הקונפליקט האדיפאלי, והתפתחות הזהות העצמית והמוסר.		
18.	תהליכי חיברות: סוכני משפחה ותרבות		
19.	בשלות ומוכנות לביה"ס,		
20.	ביה"ס כסביבת התפתחות, התפתחות קוגניטיבית	סרף ושות': פרק 11, עמ' 492-507 (התפתחויות קוגניטיביות מרכזיות); עמ' 511-524	
21.	יצירת קשרים חברתיים מחוץ למשפחה.	סרף ושות': פרק 12, 535-553 (העולם הפנימי עד בסיסים רגשיים, חברתיים וקוגניטיביים)	
22.	משבר התפתחותי? שינויים גופניים-הורמונליים והשפעותיהם; התפתחות קוגניטיבית,	סרף ושות': פרק 13, 620-627	
23.	גיבוש הזהות ושינויים חברתיים התפתחות מוסרית	סרף ושות': פרק 14 640-652	
24.	תיאוריות וסוגיות מרכזיות		
25.	מעגל החיים: השלבים הפסיכוסוציאליים של אריקסון		קרוסלת החיים
26-27	הבנת הרצף ההתפתחותי לאורך החיים; סיכום והשוואת התיאוריות עפ"י הנחות היסוד שלהן, עקרון החלוקה לשלבי ההתפתחות והתיחסותן לסוגיות המרכזיות שנידונו בראשית הקורס; שינויים בהדגשי הפסיכולוגיה ההתפתחותית.		

דרישות קדם:
אין

חובות / דרישות / מטלות**:

- ליווי ההרצאות בקריאה,
- מסירת שני תרגילים בזוגות, האחד בתאריך 8.1.15 והשני בתאריך 19.4.16. הנחיות מפורטות לתרגילים יינתנו בהמשך.
- מבחן בסוף הקורס.

עוזרת ההוראה: גב' הדר פישר

יצירת קשר: hadar.fisher@gmail.com ,

שעות קבלה: חדר 217. ניתן לפנות במייל ואו לתאם פגישה.

שעות קבלה לקראת הגשת תרגילים:

יום רביעי, 23.12 בין השעות 11:00-15:00 יש לתאם מראש במייל את שעת ההגעה

יום רביעי 6.4 בין השעות 11:00-15:00 יש לתאם מראש במייל את שעת ההגעה.

מרכיבי הציון הסופי:

ציון הקורס יקבע עפ"י:

- תרגיל ראשון – 10%
- תרגיל שני – 15%
- ציון בחינה שתיערך בסוף השנה, על חומר ההרצאות, הסרטונים והקריאה 75%

מבנה הבחינה: כ- 40 שאלות אמריקאיות, כולן במשקל שווה.

- תנאי מעבר: מסירת קופונים. פרטים ינתנו ע"י ליאור, רכזת מעבדה ניסויית. פניות בנושא: biu.coupons@gmail.com

ביבליוגרפיה:

חומר מחייב למבחנים:

חומר ההרצאות, הסרטונים, והעמודים המפורטים לעיל מתוך ספרי הקורס

ספרי הלימוד לקריאת חובה:

1. סרוף, א., קופר, ר., דהארטי, ג. (2004). התפתחות הילד, טבעה ומהלכה. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ת"א. מהדורה שלישית, האוניברסיטה הפתוחה.

(הערה: הספר מתורגם וניתן להסתמך על הגרסה באנגלית תוך התאמת הנושאים).

2. סולברג, ש. (2007). פסיכולוגיה של הילד והמתבגר: מבוא לפסיכולוגיה ההתפתחותית. מהדורה שנייה, הוצאת ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, ידיעות אחרונות, ספרי חמד.

רשימת לקריאת רשות נוספת: (הבהרה: אלו הם מקורות עזר והעשרה וקריאתם מומלצת אך רשות בלבד)

אריקסון, א.ה., 1960. ילדות וחברה (תרגום אורי רפ). ת"א: ספריית הפועלים.

אריקסון, א.ה. (תשמ"ח/1968). זהות: נעורים ומשבר (תרגום רות הדס). ת"א: ספריית הפועלים.

בולבי, י. (1957). חסך אימהי – הפירוד מן האם בגיל הרך והשפעתו על התפתחות הילד. מגמות, ח (1), 3-30.

ביאליק, ח.נ., (1967) .. ספיוח. ספורים, תל-אביב: דביר. פרק שלישי. גם בכתובת:

<http://www.benyehuda.org/bialik/safiax.html>

בר-יוסף, ר. (תש"ס). ילדות בסביבה החברתית המשתנה של סוף האלף השני. מגמות, מ, 365-381.

בלום, ד. (2005). ניסויים באהבה. הארי הארלו והפסיכולוגיה של החיבה. (תרגום: אמנון כץ). הוצאת ידיעות ספרים, ספרי חמד.

גרוסמן, ד. (1989). השפה המיוחדת של אורי. הוצאת מסדה.

ויניקוט, ד' (1997). משחק ומציאות. תל אביב: עם עובד 1997, הדפסה חמישית

כהן-ורבורג, א. (תשמ"ב). אבחון קשיים בתפקוד ההורי ותכנון התערבויות מתאימות. אושיות, 4, 20-27.

פאזה, ז. (1983/1964). שש מסות על ההתפתחות הנפשית (תרגום אליהו פורת). ת"א: ספריית-הפועלים.

פלדמן, ר. (2000). מגע – בסיס החוויה והקשר האנושי: השלכות של מגע אימהי, חסך במגע וטיפול באמצעות מגע על התפתחות התינוק והקשר אם-תינוק. בתוך פ.ש. קליין (עורכת). טינוקות, טף, הורים ומטפלים: מחקרים בנושא התפתחות הילד בישראל. אבן יהודה:רכס.

פרייברג, ס. (1974). השנים המופלאות. ס. הפועלים.

שגיא, א. (1998). הורים עסוקים, ילדים חרדים. פנים, 5, 86-93. וגם
בכתובת: www.hamit.co.il/Link.asp?cat=folder&tp=&folder=45&key=&order=&orderDir=&page=8

Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant-mother attachment. American Psychologist, 34, 932-937.

Bowlby, J. (1951). Maternal care and mental health. Geneva: World Health Organisation.

Bowlby, J. (1969). Attachment and loss: Vol. 1. Attachment. London: Hogarth Press.

Bowlby, J. (1985). Attachment and loss: Vol. 2. Separation – Anxiety and Anger (3rd ed.). Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.

Freud, A., & Dann, S. (1951). An experiment in group upbringing. Psychoanalytic Study of the Child, 6, 127-168.

Ronen, Y., & Greenbaum, W.C (Eds.) The case for the child : towards a new agenda . Antwerp : Intersentia ; 2008..

שם הקורס באנגלית:

Introduction to Developmental Psychology

* תוצרי הלמידה (learning outcomes) הן הצהרות המציינות במפורש מה הלומדים צפויים להשיג בסוף תקופת הלימוד בקורס. תוצרי הלמידה מוגדרים במונחים של הישגי ידע, הבנה, כישורים, יכולות ו/או עמדות שהלומד מצופה להדגים כתוצאה מהתנסותו הלימודית האקדמית בקורס. לפרטים נוספים [לחץ כאן](#).

** המדריך: איך תימנע מעבירות אתיות בהגשת עבודות. לקריאה [לחץ כאן](#).
